

ข่าวสาร

ข้าราชการบำนาญ กสส.

ฉบับที่ 87 (ปีที่ 15) เดือนกุมภาพันธ์ 2553

ฉบับที่ระลึกวันสหกรณ์แห่งชาติปีที่ 94

เรื่องในเล่ม

- สถิติพระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย จากใจ บก.
- ปี 2012 ปีสหกรณ์สากล และ ธง ไอ ซี เอ
- การสหกรณ์ จะเป็นหรือตาย
- การวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงของชีวิต ฯลฯ
- ทำความเข้าใจสหกรณ์จากความมุ่งหมาย ฯ
- อธิบตีมนู ผู้วางรากฐานงานสหกรณ์ที่ดิน

อันเนื่อง...มาจาก

ไอ ซี เอ หรือ องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Cooperative Alliance) เป็นองค์การอิสระ ที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐบาลที่ใหญ่ที่สุดทำหน้าที่สร้างเอกภาพในขบวนการสหกรณ์ เป็นปากเป็นเสียงแทนสหกรณ์ทั้งหมด และบริการให้แก่สหกรณ์ทั่วโลก ไอ ซี เอ ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1895 (2438) ภายหลังจากสหกรณ์ของผู้นำอันเที่ยงธรรมแห่งรอชเดล 51 ปีปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นองค์กรระดับชาติ และระดับนานาชาติ 239 องค์กรใน 89 ประเทศ คิดเป็นสมาชิกรายบุคคลจากทุกสาขาอาชีพกว่า 800 ล้านคนทั่วโลก องค์กรสหประชาชาติได้ประมาณว่า มีผู้ที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ประมาณ 3,000 ล้านคน หรือประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรโลก และในภาวะเศรษฐกิจและสังคมโลกเช่นนี้ วิสาหกิจแบบสหกรณ์จะเป็นที่ยอมรับ และจะยังมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโลกสืบไปในอนาคต

ไอ ซี เอ มีการประชุมใหญ่ผู้แทน สมาชิกทุก 2 ปี คณะกรรมการประกอบด้วยประธาน (ประธานคนปัจจุบันได้แก่ นางเดมพอลลีน กรีน ผู้แทนจากสหราชอาณาจักร นับเป็นประธานที่เป็นสุภาพสตรีคนแรก) รองประธาน 4 ท่าน และกรรมการอื่น 15 ท่าน

ไอ ซี เอ เป็นผู้กำหนดและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ไปทั่วโลก เรื่องที่คนไทยรู้จักกันดี คือ หลักการสหกรณ์สากล คุณธรรมสหกรณ์ (Cooperative values) และ คำจำกัดความสหกรณ์ และได้พยายามอธิบายให้คนเห็นจุดเด่นสหกรณ์กับธุรกิจอย่างอื่นว่า “วิสาหกิจสหกรณ์ถือสมาชิกเป็นศูนย์กลางมิใช่ทุน” และ “สหกรณ์ถือสมาชิกเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจ” ไอ ซี เอ ชี้ว่า 3 ประการที่สำคัญคือ ลักษณะความเป็นเจ้าของ การควบคุม และผลประโยชน์ที่จะได้รับ และย้ำว่ามีเพียงวิสาหกิจแบบสหกรณ์เท่านั้นที่มีลักษณะ 3 ประการนั้น อยู่ในมือของผู้ใช้บริการ

ในเวปไซด์ของไอซีเอ ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ เรื่องราวสำคัญ ๆ ของสหกรณ์ ได้แก่

1. Cooperatives are...self-help not charity, empowerment not aid.

(สหกรณ์...เป็นการช่วยตนเองมิใช่การกุศล, สหกรณ์ต้องทำด้วยตนเองมิใช่รอคอยความช่วยเหลือ)

2. Cooperatives mean business...some of the largest business in the world are Cooperative.

(สหกรณ์หมายถึงการทำธุรกิจ.... บางธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกคือสหกรณ์)

3. Cooperatives are...enterprises with soul.

(สหกรณ์...เป็นวิสาหกิจที่มีจิตวิญญาณของมนุษย์อยู่ด้วย)

4. Cooperatives are...jointly owned and democratically controlled enterprise.

(สหกรณ์.....เป็นองค์กรที่เป็นเจ้าของร่วม ที่ควบคุมแบบประชาธิปไตย)

5. Cooperatives are...an option for the disadvantaged in an era of globalization.

(สหกรณ์.....เป็นทางเลือกของผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ ในยุคโลกาภิวัตน์)

6. Cooperatives are competitive...they are market leader in many countries and sectors.

(สหกรณ์เป็นการแข่งขัน...สหกรณ์สามารถเป็นผู้นำในตลาดในหลายประเทศ)

7. Cooperatives create jobs...over 100 million worldwide, more than multinational companies.

(สหกรณ์สร้างงาน...กว่า 100 ล้านตำแหน่งทั่วโลก มากกว่าบริษัทข้ามชาติเสียอีก)

จากปก ไอ ซี เอ ได้แสดงปริมาณสมาชิกในบางประเทศทั่วโลก เช่น แคนาดา จีน บราซิล เคนยา สิงคโปร์ มาเลเซีย ฯลฯ แต่เสียดายที่ไม่มีประเทศไทยปรากฏในไต่ ๆ ของสังคมสหกรณ์โลกเลย ทั้งที่เรามีสมาชิกถึง 10 ล้านคน ปริมาณธุรกิจสหกรณ์เป็นล้านล้านบาท สู้เคนยาที่ไม่ได้ฝากองค์การสหกรณ์ระดับชาติและนักสหกรณ์แห่งชาติช่วยพิจารณาเรื่องนี้ด้วย

สดุดี พระบิดาแห่งการศกนไทย

“สทกรณ์ต่อไปข้างหน้า จะเป็นหรือตายอยู่ที่การเลือกตั้งเจ้าพนักงาน.... งานเช่นสทกรณ์นี้ เวลาเป็น เป็นช้า แต่เวลาตาย ตายเร็วที่สุด เมื่อตายแล้วศพจะเป็นศพข้าง ไมใช่ศพหนู” พร้อมกับทรงเตือนให้ระมัดระวังศัตรูสำคัญของสทกรณ์ คือ “การพนัน และความประพฤติชั่วอย่างอื่น เช่น การสูบฝิ่นกินเหล้า เป็นต้น...”

ในโอกาสที่วันสทกรณ์แห่งชาติ เวียนมาบรรจบครบรอบปีที่ 94 พระองค์จะรับรู้ด้วยญาณวิถิได้ก็ตาม

ณ วันนี เมื่อ 94 ปีก่อน คือ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2459 พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ ได้ทรงริเริ่มจัดตั้งสทกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ที่จังหวัดพิษณุโลก ชื่อ สทกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ นับจากวันนั้นถึงวันนี้ การสทกรณ์ได้เจริญก้าวหน้า มาตามลำดับ ประชากรของประเทศทุกอาชีพ กว่าร้อยละ 16.72 ต่างได้รับประโยชน์จากวิธีการสทกรณ์กันถ้วนหน้า ในจำนวนนี้เป็นสทกรณ์ภาคการเกษตร ร้อยละ 60 ภาคการเกษตรร้อยละ 40 มีมูลค่าธุรกิจรวมทั้งสิ้นกว่า 1 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 28.96 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (จี ดี พี) ของประเทศ นับว่า สทกรณ์เป็นระบบเศรษฐกิจใหญ่ ที่รัฐให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุน และคุ้มครอง โดยกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศ พระองค์ผู้ริเริ่มการสทกรณ์ได้รับการยกย่อง ให้เป็น **พระบิดาแห่งการศกนไทย** พระองค์ได้ทรงประทานความหมายของสทกรณ์ไว้ว่า

“เป็นวิธีจัดการรูปหนึ่ง ซึ่งบุคคลหลายคนรวมกันเข้าด้วยใจสมัครในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น และโดยความมีสิทธิเสมอหน้ากันหมด เพื่อจะบำรุงตนเองให้เกิดความจำเรียมในทางทรัพย์” และทรงชี้ให้เห็นว่า

ขอได้โปรดทราบ ว่า พวกข้าพเจ้าและมวลสมาชิกชมรมข้าราชการบำนาญ กรมส่งเสริมสทกรณ์ ต่างรู้สึกซาบซึ้ง และสำนึกในพระกรุณาคุณของพระองค์ เป็นอย่างยิ่ง และตั้งปณิธานสืบสานงานสทกรณ์ที่พระองค์ได้ทรงริเริ่มไว้ ให้เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติสืบไป

ชมรมข้าราชการบำนาญ กรมส่งเสริมสทกรณ์

การสนทนาระหว่าง อัยการที่ปรึกษา อยู่กับเจ้าพนักงาน

พระราชวังวัดระฆังโฆษิตาราม

กว่า 20 ปีมาแล้ว ข้าพเจ้าได้รับมอบให้จัดตั้งกรมพาณิชย์ขึ้นในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติก่อนเวลานั้นราชการที่เกี่ยวกับการค้าขายก็มีอยู่บ้างแล้ว แต่แยกอยู่ในกระทรวงอื่น ๆ ซึ่งเจ้าของกระทรวงหวง จะขอโอนมาจัดตั้งเป็นกรมพาณิชย์ก็คงจะขัด กรมใหม่ของข้าพเจ้าจึงเป็นงานใหม่ถอดด้ามทั้งนั้น กรมพาณิชย์ต่อมาได้ยกขึ้นเป็นกระทรวงพาณิชย์

งานใหม่แพนทหนึ่ง ซึ่งได้เริ่มจัดตั้งพร้อมกับเริ่มกรมพาณิชย์ก็คือ **งานสหกรณ์** สหกรณ์ในตอนนั้นมุ่งหมายอยู่แต่เพียงที่จะยกฐานะของชาวนาขึ้นให้พ้นหนี้สิน หรือช่วยคนใหม่ที่จิตใจจะช่วยตัวเองจริง ๆ เราใช้คำกล่าวเป็นแบบในเวลานั้นว่า **“ช่วยชาวนาให้ช่วยตัวเอง”** แลกรมสหกรณ์ก็ได้ดำเนินมาจนบัดนี้ราชการสหกรณ์ในตอนแรกที่จัด เป็นราชการชนิดที่ลงแรงแลลงทุนช่วยชาวนา โดยที่รัฐบาลมิได้คิดจะเก็บผลประโยชน์ตอบแทนเลย เงินเดือนและโสหุ้ยทั้งหลายเป็นของให้เปล่า ทุนที่จัดให้สหกรณ์ได้ก็ไปก็เป็นทุนของแบงก์ เจ้าพนักงานช่วยจัดแต่เพียงให้แบงก์ไว้อิสสหกรณ์ยอมให้กู้แลเมื่อกู้ไปแล้ว เจ้าพนักงานตามไปช่วยใส่ใจดูสมาชิกสหกรณ์ให้คุ้มกันเอง ปฏิบัติงานตามทางที่แนะนำให้ปฏิบัติ ให้ส่งดอกเบี้ยยแลให้ส่งต้นทุนตามกำหนด ประโยชน์ที่ได้ย่อมเป็นทางอ้อม เช่นว่าถ้าราษฎรหากินเกิดหมุนพุนขึ้น ก็ช่วยความเจริญของประเทศ จะชี้ให้เห็นก็คือว่า พวกสหกรณ์เสียภาษีตามเวลาเสมอ พวกสหกรณ์ไม่เป็นโจรผู้ร้ายแลรวบรวมกันเป็นปีกแผ่น ไม่ให้โอกาสโจรผู้ร้ายมาย่ำยีได้ หมู่บ้านที่สหกรณ์จำเจริญแล้วได้เกิดมีโรงเรียนขึ้น ด้วยความอุดหนุนของสหกรณ์ เหล่านี้เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นประโยชน์แก่ประเทศ แต่ไม่ใช่ประโยชน์ชนิดที่ในชั้นต้นรัฐบาลมุ่งหมายจะเก็บดอกเบี้ยยจากสหกรณ์เลย

ในเวลาที่ยังไม่ได้จัดสหกรณ์ขึ้นในกระทรวง

พระคลังนั้น ถ้าจะจัดขึ้นในกระทรวงเกษตร ฯ ก็คงจะได้แต่กระทรวงเกษตร ฯ ไม่ได้คิดจะจัดแลบางที่จะไม่จัดได้สะดวกในเวลานั้นเพราะเกี่ยวกับที่รัฐบาล จะต้องรับรู้เห็นเรื่องเงินที่กู้จากแบงก์ ดังนี้ การที่จะเริ่มจัดขึ้นในกระทรวงพระคลังก็ดีเหมือนกัน ราชการแพนทอื่น ๆ ของกรมพาณิชย์ที่ตั้งใหม่ ก็เช่นนี้ทั้งนั้น คือริเริ่มจัดงานชนิดที่ไม่มีใครทำแลไม่ต้องแย่งใคร

การจัดสหกรณ์ในตอนนั้นเริ่มต้นก็ดี หรือเมื่อขยายออกไปก็ดี สำคัญอยู่ที่เจ้าพนักงานผู้จะเป็นสายชนวน พาความรู้แลความคิดในทางการงานไปสู่สมมองของชาวนา ผู้ไม่เคยเรียน ชนิดที่เราเรียกว่าการศึกษา ใครอย่าเข้าใจว่า ชาวนาเป็นคนโง่ ไม่รู้ภาษา ภาษาแกอาจโง่เมื่อท่านเอาหนังสือส่งให้แกอ่านก็เป็นไปได้หรือแกอาจโง่เมื่อท่านไปแสดงความรู้ชนิดที่แกไม่มีเหตุจะต้องรู้ แต่ถ้าพูดเรื่องธุรกิจของแก แกไม่ใช่คนโง่ดอก เพราะฉะนั้นเมื่อเจ้าพนักงานไปเทศน์สหกรณ์ให้แกฟัง ถ้าเจ้าพนักงานไม่รู้จริงก็ไม่ใช่

การเป็นเช่นนี้ การเลือกบุคคลที่จะใช้ติดต่อกับราษฎรจึงเป็นข้อสำคัญเพราะจะต้องปลุกความเลื่อมใสก่อน แลต่อขึ้นไปก็ต้องมิให้เสียศรัทธาได้ ต่อไปข้างหน้าความไม่สำเร็จอาจมีบ้างบางแห่งบางประการ แลถ้าเป็นเช่นนั้นในท้องที่ใดด้วยเหตุใด ก็จำต้องให้แลเห็นแจ่มแจ้งว่าเป็นด้วยเหตุอื่นหาใช่เป็นด้วยความผิดของเจ้าพนักงาน หรือความบกพร่องของวิธีการไม่ การที่จะชี้แจงว่า ไม่ใช่ความผิดของบุคคลหรือวิธีการนั้น ผู้มีโวหารดียอมจะชี้แจงได้เสมอและเมื่อชี้แจงแล้วราษฎรโดยมากก็คงจะนิ่ง ที่แกจะเห็นจริงในใจนั้นคนละอย่าง เพราะดังนี้จึงเป็นข้อสำคัญที่ว่า ถ้าเกิดความไม่สำเร็จที่ไหนก็ให้พวกสหกรณ์เห็นได้เองว่า ไม่ใช่ความผิดชอบของบุคคลหรือวิธีการ หากเป็นด้วยดินฟ้าอากาศหรือจะใช้คำง่าย ๆ ว่า เทวดาบันดาลก็ได้

การเลือกเจ้าพนักงานสหกรณ์เป็นของที่ได้ระมัดระวังอย่างละเอียดมาแต่ต้น... ข้าพเจ้าจะถือโอกาสกล่าวในที่นี้ว่า **ราชการสหกรณ์ต่อไปข้างหน้าจะเป็นหรือตายก็อยู่ที่การเลือกตั้ง เจ้าพนักงาน**

“งานเช่นสหกรณ์นี้ เวลาเป็น ๆ ข้า แต่เวลาตาย ๆ เร็วสุด เมื่อตายแล้วศพจะเป็นศพข้าง ไม่ใช่ศพหนู”

จากใจ...มก.

วันสหกรณ์แห่งชาติปีที่ 94 วันที่องค์การทางเศรษฐกิจของประชาชน ที่มีอายุยืนยาวที่สุดในประเทศไทย ที่เรียกว่า **สหกรณ์** ได้เวียนมาครบรอบเป็นปีที่ 94 ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2553 วันที่ผู้เกี่ยวข้องกับการสหกรณ์ตระหนักถึงความสำคัญของการสหกรณ์ ที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย ร่วมกันเฉลิมฉลองเพื่อรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณ ขององค์พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย

ขอยืนยันความเห็นเกี่ยวกับ การจัดงานวันสหกรณ์แห่งชาติว่า ควรจะเป็นวันที่สมาชิกสหกรณ์ 10 ล้านคน ผนึกกำลังกันทำกิจกรรม ตามปรัชญาพื้นฐานของสหกรณ์ ควบคู่กันไปด้วย เช่น ร่วมกันทำความดีตามหลักศาสนาของตนร่วมมือกันแสดง ออกในกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ รณรงค์ในวงกว้างในหมู่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา เป็นปี ๆ ไป เช่นปีแห่งการออมทรัพย์ ปิรณรงค์ลดโลกร้อน ฯลฯ เป็นต้น

อนึ่ง น่าจะมีการวิเคราะห์นโยบายของรัฐ หรือการเนิงานของอาเซียน เช่น เอ็ฟ ที เอ ที่จะมีผลกระทบต่อขบวนการสหกรณ์ หรือการจัดสัมมนา และการนำผลงานวิจัยในเรื่องที่เป็นปัญหาาร่วมกันของสหกรณ์ หรือ ทบทวนทิศทางในการพัฒนาสหกรณ์ว่า ได้มีการปฏิบัติผิดเพี้ยนไปจากแนวทางสหกรณ์เพียงใด ฯลฯ จึงจะทำให้วันสหกรณ์แห่งชาติมีคุณค่าและเกิดประโยชน์ ข่าวสารฉบับพิเศษ ฉบับที่ 87 เดือนกุมภาพันธ์ 2553 จัดทำขึ้นเพื่อร่วมรำลึกถึงวันสำคัญของขบวนการสหกรณ์ไทย เช่นเดียวกับที่ ไอ ซี เอ ที่ได้กำหนด **วันสหกรณ์สากล ในวันเสาร์ต้นเดือนกรกฎาคม และกำหนดปีสหกรณ์สากลในปี 2012 อ่านเรื่องราวของปี 2012 ไอ ซี เอ กำหนดเป็นปีสหกรณ์สากล เพื่อให้ทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสหกรณ์ ที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจและสังคมมายาวนานและใฝ่ฝันให้เป็นโลกสหกรณ์หรือสหกรณ์โลก**

อนึ่ง ขบวนการสหกรณ์ไทย ก็จะมีอายุครบ 100 ปี ในปี 2559 (2016) อีก 6 ปี ข้างหน้า น่าจะต้องเตรียมการต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้านานพอสมควร

เพื่อสอดคล้องกับเรื่องดังกล่าว คณะกรรมาธิการของรัฐสภา ได้แต่งตั้งคณะทำงานฯ เพื่อพิจารณาผลักดันให้สหกรณ์ เป็นวาระแห่งชาติ โดยมี **ศ.พิเศษอาบ นคะจัต** เป็นประธานเพื่อรองรับการพัฒนาสหกรณ์ไทยที่จะมีอายุ 100 ปี อีกส่วนหนึ่งด้วย อย่างน้อย ผাগให้ช่วยแปลค่า cooperative values ซึ่ง ไอซีเอ ได้กำหนดมา 14 ปีแล้วแต่ที่เมืองไทยยังตกลงกันไม่ได้ว่า จะใช้ว่า คุณค่าสหกรณ์ ค่านิยมสหกรณ์ คุณธรรมสหกรณ์ หรือ ค่านิยมทางคุณธรรมสหกรณ์ ให้เข้าใจให้ตรงกันเสียก่อนจะถึงปีที่ 100

ขอขอบคุณ **ศ.ดร. วรากรณ์ สามโกเศศ** สำหรับการบรรยายเรื่อง **การวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงของชีวิต** เมื่อ 28 กันยายน 2552 จัดเลิศเซอร์โดยสมาชิกสหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัด **หมายเลข 1180** เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่เพื่อนสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด จึงขออนุญาตนำมาเผยแพร่เป็นธรรมทาน... ขอขอบคุณ**อาจารย์เชิฏ บำรุงวงศ์** สำหรับข้อเขียนทำความเข้าใจสหกรณ์ จากความมุ่งหมายของสหกรณ์ ขอขอบคุณ **ลุงดัม** ที่นำเสนอเรื่องราวของบรรพชนสหกรณ์ไทยคนหนึ่ง **อธิบดีมну วิริยานนท์ ผู้ผลักดันสหกรณ์บำรุงที่ดิน** พื้นฐานที่สำคัญของการทำเกษตรกรรมที่สหกรณ์การเกษตรปัจจุบันพากันละเลย

ขอบคุณสมาชิกที่ส่งบทความเกี่ยวกับสหกรณ์มาให้ แต่ฉบับนี้ค่อนข้างจะวิชาการมาก เกรงจะเป็น Text book ไป จึงขอนำลงในโอกาสหน้า

ข่าวสารฉบับนี้อยู่ในช่วง วันตรุษจีน วันวาเลนไทน์ เป็นช่วงของความรักความสามัคคี แต่น่าน้อยใจชาวพุทธไทยไม่มีใครพูดถึง วันมาฆบูชา ซึ่งเป็นวันแห่งความเมตตาในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ เลย

พบกับฉบับพิเศษปีหน้าครับ

บก.

ปี 2012 มีสหกรณ์สากล

UN. / ILO. / ICA. ประกาศให้ ปี 2012 เป็นปี สหกรณ์สากล (International year of cooperatives) ตามข้อเสนอที่ 64/136 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2552 เสนอ โดยประเทศต่าง ๆ 55 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ที่ประชุมใหญ่องค์การสหประชาชาติ ลงมติโดยเอกฉันท์ รับรองเพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลของสมาชิกในประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสหกรณ์ที่มีต่อระบบ เศรษฐกิจและสังคม ของชุมชนและประเทศชาติ

อนึ่ง ก่อนหน้าที่จะกำหนดปี 2012 เป็นปีสากล แห่งการสหกรณ์นั้น องค์การ ไอ ซี เอ ร่วมกับองค์การ สหประชาชาติได้ประกาศให้ วันเสาร์แรกของเดือน กรกฎาคม เป็น วันสหกรณ์สากล เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 (2538) อันเป็นปีที่องค์การไอ ซี เอ มีอายุครบ 100 ปี

แท้จริง องค์การ ไอ ซี เอ ได้จัดเฉลิมฉลองกัน มาก่อน โดยกำหนดกิจกรรมการรณรงค์ให้สอดคล้อง กันกับ กิจกรรมขององค์การสหประชาชาติ เป็นปี ๆ ไป เช่น

- **2009** Driving global recovery through Cooperatives.
(ขับเคลื่อนฟื้นฟูโลกโดยสหกรณ์)
- **2008** Confronting Climate Change through Cooperative Enterprise.
(เผชิญโลกร้อนโดยสหกรณ์)
- **2007** Cooperative values and Principles for Corporate Social responsibility'
(คุณธรรมสหกรณ์และหลักการสหกรณ์ เพื่อการรับผิดชอบต่อสังคม)
- **2006** Peace-building through cooperatives
(สร้างสันติสุขโดยสหกรณ์)
- **2005** Microfinance is our business ! cooperating out of poverty
(ธุรกิจการเงินรายย่อยเป็นงานหน้าที่ของสหกรณ์ เพื่อขจัดความยากจน)

Theme for 2009:
"Driving global recovery through co-operatives"
4 July 2009

เครื่องหมายและธง ไอ ซี เอ

ตั้งแต่ปี 2001 (2544) ไอ ซี เอ ได้เปลี่ยนแปลง ธงของไอ ซี เอ จากธงสีรุ้ง ซึ่งได้ใช้มานาน เป็นใช้ เครื่องหมายและธงที่ได้ออกแบบสำหรับการประชุม สมัชชา เมื่อปี 2538 แทน เหตุผลเพราะ มีองค์การอื่น ที่ไม่ใช่สหกรณ์ได้นำไปใช้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิด ความสับสนไปทั่วโลก

เครื่องหมายของ ไอ ซี เอ เป็นรูปนกแห่งสันติภาพ (Doves of peace) บินออกจากสายรุ้ง (emerging from a rainbow) แสดงถึงสันติภาพ ความมีเอกภาพ ของสมาชิกซึ่งมีหลากหลาย ภาพทั้งหมด อยู่บนพื้น สีขาว ด้านล่างมีตัวอักษร ica พื้นธงเป็นสีฟ้า

ไอ ซี เอ ได้ให้ความหมายของสีต่างๆของสีรุ้ง ดังนี้ **สีแดง** แสดงถึงความกล้าหาญ ที่จะทำในสิ่งที่ ถูกต้อง

สีส้ม แสดงถึงการมีวิสัยทัศน์ที่เป็นไปได้

สีเหลือง หมายถึงต้องกล้าเผชิญความท้าทาย

สีเขียว แทน ความเจริญเติบโต ทั้งด้านสมาชิกและ คุณธรรมของสหกรณ์

สีฟ้า หมายถึงการมองการณ์ไกล ในการให้การ ศึกษาพัฒนาคนในสหกรณ์และมองถึงประชาชนอื่น ด้วยเพื่อความเป็นเอกภาพของสังคมโลก

สีน้ำเงิน เตือนใจให้นึกถึงผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับ ประโยชน์จากสหกรณ์ด้วย และ

สีม่วง เป็นสีแห่งความอบอุ่นงดงามและมีมิตรภาพ. Zaardk.

ทำความเข้าใจ จากมุมมองของ **สหกรณ์**

โดย.....เชิฐ บำรุงวงศ์

เราทราบดีกันแล้วว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มโดยสมัครใจของบุคคลหลายคน เพื่อสนองความต้องการอันจำเป็นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งความใฝ่ฝันหรือความหวังของพวกเขา โดยดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย (ตามคำนิยามขององค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ไอ ซี เอ)

จากคำนิยามนี้ เราทราบลักษณะหรือธรรมชาติของสหกรณ์ว่า มีโครงสร้างอย่างไร เราจะเข้าใจดีขึ้นถ้าจะพิจารณาความมุ่งหมายทั่วไปของสหกรณ์ว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งจะขอยกมาเป็นตัวอย่าง 4-5 ประการ

ประการแรก สหกรณ์มีความมุ่งหมายเพื่อจัดให้มีสินค้าหรือบริการขายให้แก่บรรดาสมาชิกในราคาต้นทุน นั่นคือ สินค้าหรือบริการนั้นไม่ว่าสหกรณ์จะผลิตขึ้นเองหรือจัดซื้อจัดหามาก็ตาม จะต้องตั้งราคาขายแก่สมาชิกในราคาต้นทุน ไม่เอากำไรจากสมาชิกเพราะว่าสหกรณ์ตั้งขึ้นโดยสมาชิก เพื่อประโยชน์แก่สมาชิกและสมาชิกเป็นเจ้าของร่วมกัน

การขายในราคาต้นทุนนั้น หมายความว่า สหกรณ์ต้องรวมค่าใช้จ่ายและค่าเสียหายทั้งหมด ที่เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือบริการนั้นอย่างรอบคอบทุกอย่างแล้ว รวมทั้งค่าความเสี่ยงและทุนสำรองต่าง ๆ รวมทั้งค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของผู้บริหารและพนักงานสหกรณ์ตามสมควร ที่รวมอยู่ในราคาขายนั้น ถือว่าเป็นราคาทุนของสินค้าและบริการ ในทางบัญชีแม้ว่าสหกรณ์มีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย ส่วนต่างนี้สหกรณ์ (ในประเทศต่าง ๆ) ไม่เรียกว่า “กำไร” แต่เป็น “ส่วนเกิน” (surplus) หรือ รายได้สุทธิ (net income) นั่นหมายความว่า สหกรณ์เป็นองค์การไม่แสวงกำไร (non-profit organization) จากสมาชิก

ประการที่ 2 สหกรณ์มุ่งกำจัดกำไรที่ไม่จำเป็นของพ่อค้าคนกลาง กำไรที่ไม่จำเป็นหมายถึง กำไรที่เกินความจำเป็นซึ่งพ่อค้าคนกลางบวกกับต้นทุนของสินค้าเป็นราคาสินค้าขั้นสุดท้ายที่ขายให้แก่ผู้บริโภค แม้ว่าพ่อค้าคนกลางมีความจำเป็นในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม เพราะเป็นบริการชนิดหนึ่งที่น่าสินค้าและบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค ถ้าผู้ให้บริการชนิดนี้มีหลายช่วงหลายชั้นเกินไป ทำให้สินค้าจากผู้ผลิตต้องผ่านมือพ่อค้าคนกลาง ถูกบวกราคาเป็นกำไรของเขาทุกช่วงชั้น สินค้าขึ้นเดียวหรือชนิดเดียวกันนั้น กว่าจะถึงมือผู้บริโภคขั้นสุดท้ายก็จะมีราคาสูงขึ้นถึง 2 เท่า 3 เท่า... ของราคาจากโรงงานหรือแหล่งผลิต

กำไรส่วนที่เกินความจำเป็นนี้แหละที่ผู้ริเริ่มการสหกรณ์มองว่าไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคหรือสังคม จึงมุ่งที่จะกำจัดเสียโดยการจัดตั้งสหกรณ์ของผู้บริโภค (ร้านสหกรณ์) ให้ทำหน้าที่เป็น “พ่อค้าคนกลาง” เสียเองเพียงชั้นเดียวหรือ 2 ชั้น เท่าที่จำเป็น ทำหน้าที่ขายส่ง (สหกรณ์ขายส่งหรือชุมนุมสหกรณ์ร้านค้า) และขายปลีก (ร้านสหกรณ์ประจำท้องถิ่น)

ในปัจจุบันมีนักธุรกิจการค้าใหญ่ ๆ ในทวีปยุโรป และทวีปอเมริกาเหนือได้มีความเคลื่อนไหวก่อตั้งขบวนการ “การค้าที่เป็นธรรม” (fair trade) ขึ้นเพื่อช่วยเหลือทั้งผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมและพืชผลอาหารหรือวัตถุดิบในประเทศยากจน ไม่ให้ถูกกดราคาจนทำให้มีรายได้ต่ำและยากจนดัดดาน ในขบวนการการค้าที่เป็นธรรมก็มีเครือข่ายสหกรณ์ผู้บริโภคใหญ่ ๆ รวมอยู่ด้วย นับว่าเป็นความเคลื่อนไหวเพื่อรื้อฟื้นปณิธานของผู้ริเริ่มการสหกรณ์โดยแท้ ในการลดกำไรที่เกินความจำเป็นของคนกลาง

ประการที่ 3 สหกรณ์แสวงหาทางที่จะป้องกันคนที่มีฐานะอ่อนในสังคมมิให้ถูกเอาเปรียบ นับแต่ระบบทุนนิยมวิวัฒนาการมาจนถึงยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศยุโรปตะวันตก (กลางศตวรรษที่ 18) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการ ซึ่งมีจำนวนน้อยกับของกรรมกรผู้ใช้แรงงานและเกษตรกรผู้ผลิตอาหารและวัตถุดิบ ซึ่งมีจำนวนมาก ยิ่งแตกต่างกันมากขึ้น โดยฝ่ายแรกมี

อำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้นๆ ในขณะที่ฝ่ายหลังยิ่งต่ำลงๆ จนกลายเป็นคนยากจน ขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ขาดการศึกษา ขาดสุขอนามัย เป็นคนด้อยโอกาสและล้าหลังในสังคม

ปรากฏการณ์เช่นนี้ ทำให้เกิดช่องว่างที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอ่อนแอจำนวนมากถูกอาร์ดเอาเปรียบโดยผู้มีฐานะสูงกว่าจำนวนน้อย และนี่คือเหตุปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่กำเนิดของการสหกรณ์ในประเทศซีกโลกตะวันตก และแผ่ขยายไปทั่วโลกในปัจจุบัน

ตัวอย่างของการป้องกัน การเอาเปรียบระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะแตกต่างกัน โดยอาศัยการสหกรณ์ เช่น ระหว่างพ่อค้าคนกลางกับผู้บริโภค ผู้บริโภคจะรวมตัวกันตั้งร้านสหกรณ์ ระหว่างเจ้าของโรงงานกับกรรมกร รวมตัวกันตั้งสหกรณ์แรงงาน หรือสหกรณ์ผู้ประกอบการเสียเอง ระหว่างนายทุนเงินกู้กับผู้กู้เงิน ผู้กู้เงินรวมกันตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียน ระหว่างผู้ให้เช่ากับผู้เช่า รวมตัวกันตั้งสหกรณ์ผู้เช่า หรือสหกรณ์เคหะสถาน ระหว่างพ่อค้าผลิตผลเกษตรกับเกษตรกร รวมกันตั้งสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น การรวมกลุ่มกันในรูปสหกรณ์ไม่ว่าสำหรับผู้ผลิตหรือผู้บริโภค ย่อมเป็นทางออก หรือป้องกันไม่ให้เกิดการเอาเปรียบได้เสมอ หากดำเนินการโดยถูกต้อง

ประการที่ 4 สหกรณ์มีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของคนทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค ความมุ่งหมายข้อนี้ โดยนัยก็คล้าย ๆ กับข้อ 3 จะแตกต่างกันก็โดยที่ ข้อ 3 เป็นเหตุปัจจัยของการแก้ไขปัญหาการถูกเอาเปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของคนที่มีฐานะอ่อนแอกว่า ส่วนข้อ 4 เป็นเรื่องของความมุ่งหมายในเชิงบวก ที่จะคุ้มครองสิทธิของสมาชิกในฐานะผู้ผลิต โดยรวมกันตั้งสหกรณ์ผู้ผลิตเพื่อจัดซื้อหรือจัดหาปัจจัยการผลิต ในราคาที่เป็นธรรม เพื่อควบคุมต้นทุนไม่ให้สูงเกินไป หรือให้สามารถดำเนินการผลิตและจำหน่ายสินค้าต่อไปได้ ส่วนการคุ้มครองสมาชิกในฐานะผู้บริโภคได้แก่การรวมกันตั้ง สหกรณ์ร้านค้าหรือสหกรณ์บริการ เพื่อคุ้มครองสิทธิของสมาชิกในการ

ซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่มีคุณภาพ ไม่ปลอมปน ถูกต้องตามจำนวน ขนาดและปริมาตรและราคามาตรฐาน เป็นต้น

ประการที่ 5 สหกรณ์เป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาศึกษาและฝึกอบรมแก่สมาชิก กรรมการดำเนินการและพนักงานสหกรณ์ ทั้งในเรื่องหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์ รวมทั้งวิธีการสหกรณ์ตามประเภทของสหกรณ์ต่างๆ โดยเฉพาะการให้การศึกษากแก่สมาชิก เช่น สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือ สหกรณ์การเกษตร จะได้รับการศึกษาในเรื่องการออม การกั๊ยืมเงินและการใช้เงินอย่างถูกต้องเหมาะสมสำหรับผู้ที่มีวินัยทางการเงินหรือในเรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้ได้ผลตอบแทนสูง สมาชิกสหกรณ์ร้านค้าจะเรียนรู้วิธีการซื้อหาสินค้าที่มีคุณภาพค้ำราคา สหกรณ์ผู้ประกอบการขนส่ง ก็จะทำให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องการบำรุงรักษาเครื่องยนต์กลไกการขนส่ง การลดต้นทุนด้วยวิธีต่างๆ เรื่องกฎหมายและวินัยจราจร การใช้ยานพาหนะในทางสาธารณะ เป็นต้น

นอกจากนั้น การให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกเป็นหลักการสหกรณ์ประการหนึ่ง ที่ถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกสหกรณ์ รวมทั้งการเผยแพร่ให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปเข้าใจลักษณะและประโยชน์ของสหกรณ์ เพื่อจะได้แพร่ขยายขบวนการสหกรณ์ ให้กว้างขวางและมั่นคงแข็งแรงต่อไป ซึ่งจะเป็นการสร้างคามสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่น ความแนบแน่นในสังคม และประเทศชาติด้วย

บทสรุปของบทความนี้ พยายามแสดงให้เห็นว่าเราจะเข้าใจสหกรณ์หรือองค์การสหกรณ์ดีขึ้น หากได้พิจารณาพิจารณาความมุ่งหมายโดยทั่วไปของสหกรณ์ นอกเหนือจากการพิจารณาวัตถุประสงค์ (หลัก) ของสหกรณ์ แต่ละประเภทเท่านั้น

เชิญ บำรุงวงศ์

9 กุมภาพันธ์ 2553

การวางแผนการเงิน เพื่อความมั่นคงของชีวิต

บรรยายโดย รศ.ดร.วราภรณ์ สามโกเศศ

(จัดเล็คเชอร์โดย สมาชิกสหกรณ์หมายเลข 1180 จากการบรรยาย
ในวันครบรอบ 60 ปี ของสหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัด
ณ สำนักงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2552 แม้จะไม่อาจจัดได้สมบูรณ์แต่ก็ได้เนื้อหา
มีคุณค่ายิ่ง จึงขอนำมาเพื่อแม่แก่สมาชิกสหกรณ์ทุกท่านด้วย)

ผู้บรรยายบอกว่า ยินดีที่ได้พบสมาชิกสหกรณ์ที่เป็นแห่งเดียวที่ไม่ใช้คำ สหกรณ์ออมทรัพย์นำหน้า และสหกรณ์นี้มี อายุ 60 ปี เก่าใกล้เคียงกับพรรคคอมมิวนิสต์ของมาเซตุง ที่เข้าครองแผ่นดินใหญ่จีนทำให้ประเทศที่เคยยากจนที่สุด มาเป็นประเทศที่รับจ้างปล่อยดาวเทียม และเป็นประเทศที่ทรงอิทธิพลลำดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งจะมีการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ 1 ตุลาคมนี้

อาจารย์ชื่นชอบดวงตราของสหกรณ์นี้ที่เป็นรูปจอมพลวก อยู่ภายใต้ต้นไม้ใหญ่ดูร่มรื่น ไม่ได้เป็นรูป

นางฟ้าหรือเทวดาที่ไหนด แกมมีคำขวัญที่น่าประทับใจที่มีความหมายว่า โภคทรัพย์ของผู้ครองเรือนดี ย่อมเพิ่มพูนเหมือนจอมพลวกที่ก่อตัวขึ้น ซึ่งให้ความหมายที่ดีและสอดคล้องกับหัวข้อบรรยายในวันนี้เป็นอย่างยิ่ง หัวข้อการบรรยาย ได้กำหนดขอบเขตเป็น 4 หัวข้อคือ 1 คำนำ 2 ธรรมชาติของเงิน 3 ข้อคิดเรื่องเงิน และ 4 การวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงของชีวิต

อาจารย์เริ่มด้วยคำกล่าวของ บิลเกตส์ มหาเศรษฐีของโลกคนหนึ่งบอกว่า “คนเกิดมามากจน โห้คนอื่นได้ เพราะไม่สามารถเลือกเกิดได้ แต่ว่า ตอนตายยากจนต้องโห้ตัวเอง” บิลเกตส์ บริจาคทรัพย์สินให้การกุศลถึงร้อยละ 90 เพราะไม่อยากให้ลูกรวยโดยไม่ต้องทำอะไร

วอลเลน บัฟเฟต มหาเศรษฐีอันดับ 1 ของโลกคนปัจจุบันใส่สูทตัดจากจีนราคาไม่แพง ยี่ห้อแทรนส์ บอกว่าใส่สบายมาก ผลคือสูทที่หอนี้ขายดีมาก เขาไม่ใช้ของที่เป็นแบรนด์เนม เขาไม่มีโทรศัพท์มือถือ ไม่มีเครื่องบินส่วนตัว ขับรถไปทำงานเอง อยู่กับภรรยาที่แต่งงานกันมา 30 ปีในบ้านหลังเก่าเล็ก ๆ ที่อยู่มา 40 ปี ทำข้าวโพดคั่วกินเองในบ้านแล้วนั่งดูทีวี มีความสุขมาก ดำรงชีวิตที่เรียบง่าย เขาบอกว่ามี 2 อย่างที่ขอแนะนำคือ- จงลงทุนในตัวเองให้มีความรู้ มีคุณธรรมและมีวินัย และ -ให้อยู่ห่างไกลจากบัตรเครดิต

ผู้บรรยายให้ข้อคิดว่า แท้จริงชีวิตเป็นเรื่องของการเลือก (Life is about choices) ชีวิตเป็นของเราเอง ทำไม่ต้องให้คนอื่นมาบงการ การลงทุนในตนเองคุ้มค่าที่สุด

ในเมืองไทย เรามีรายได้เฉลี่ยคนละ 7,500 บาท/เดือน แสดงว่ามีคนมีรายได้สูงกว่าและต่ำกว่าหลายคนมีรายได้มากแต่จัดการเรื่องเงินไม่เป็น ทำให้ชีวิตนั้นกลายเป็นทุกข์ได้

อยากให้เห็นชีวิตอย่างตระหนักร ถึงความโชคดีคนในโลกมี 6.600 ล้านคน ใน 100 คน มี 1 คนเท่านั้นที่มีเงินฝากในธนาคาร มีเพียงหนึ่งคนเท่านั้นที่เรียนจบปริญญาตรี สำหรับพวกเราเมื่ออาชีพรับราชการ ควรภูมิใจในอาชีพนี้ ไม่มีอาชีพอะไรสุดยอดไปกว่านี้แล้ว ปัจจุบัน คนมีอาชีพทำการเกษตรอย่างเดียวไม่รอดแล้ว ต้องทำอาชีพอย่างอื่นด้วย พวกเรา สองล้านคนเท่านั้นที่มีรายได้ทุกเดือน เครื่องราช ๆ ก็ได้ และก็มีสวัสดิการไปถึงพ่อแม่ ซึ่งในงานอื่น ๆ มีน้อยมาก เราควรตระหนักถึงความโชคดีของเรา จึงน่าจะทำงานให้มีความสุข คนเราทำไม่ต้องตั้งเงื่อนไขให้ตนเองต้องทุกข์ในสิ่งที่เราไม่มี

บุคลิกอุปนิสัยเป็นตัวชี้ชะตากรรม (character is destiny) นิสัยส่วนตัวจะเป็นตัวชี้วัดชะตากรรมของคน ในช่วงอายุ 0-5 ขวบ ก่อนเรียนอนุบาลเสียด้วยซ้ำ เป็นตัวกำหนดอุปนิสัย วัยนี้ต้องได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรัก ด้วยความอ่อนโยนด้วยการดูแลเอาใจใส่ห่วงใย (TLC tender, loving and care) การแก้ไขนิสัยที่ปลายมือทำได้ยาก

ความสุขคือชอบในสิ่งที่ทำ มิใช่ทำในสิ่งที่ชอบ ถ้าเราทำตัวให้ชอบนั้นแหละความสุข ชาตินี้หาไม่ได้ หอกรักที่ได้ทำในสิ่งที่ตนชอบ **ต้องทำใจชอบในสิ่งที่ทำ**

คนไม่มีเงินมากก็มีความสุขได้ วันเสาร์วันอาทิตย์คนไปวัดจำนวนมากเพื่อหาความสุข โดยไม่ต้องอาศัยเงิน ใครคิดว่าถ้ามีเงินมากแล้วแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง คิดว่ามีเงินแล้วปัญหาจะจบเป็นการคิดผิด แท้จริงปัญหานั้นจะเพิ่ม ญาติจะมาหากันมากมาย จ้องหาเงินจากท่าน คนที่ถูกล้อตเตอร์ไม่เคยมีใครที่ร่ำรวยยั่งยืนอย่างดีก็มีบ้าน มีรถยนต์ ส่วนใหญ่จะใช้เงินอย่างไม่คิด

ความพอเพียงทำให้คนเกิดความสุข ไม่ประมาท ฟุ้งตนเอง ที่อเมริกากำลังสอนคนของเขาให้ฟุ้งตนเอง อยู่อย่างพอเพียง คือความพอเหมาะพอดี ไม่ฟุ้งเพื่อฟุ้งเพื่อย **คนเราต้อง ดำเนินถึงความอยู่ดี-อยู่รอด-และปลอดภัย**

อยู่ดี คือรู้จักทำมาหากิน รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่

อยู่รอด คือรู้จักกอดออมเพื่ออนาคตที่มั่นคง รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย ยิ่งในวัยเกษียณ ถ้ารู้จักรักษา ร่างกายให้ดี เชื่อว่าอีกสิบปีข้างหน้า จะมีความก้าวหน้าทางการแพทย์อย่างใหญ่หลวง ยกตัวอย่างเช่น ไข่จริงกับไข่ปลอมแทบจะแยกกันไม่ออก มนุษย์จะสามารถอยู่ได้ถึง 120 ปี ซึ่งมีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด

อยู่อย่างปลอดภัย คืออยู่อย่างมีคุณธรรม ไม่อยู่อย่างสุ่มเสี่ยง ถ้าดำรงตนอยู่ในความถูกต้อง จะได้ไม่ลำบากตอนแก่เพราะแก่แล้วปรับตัวยาก เศรษฐีมีเงินแสนแสนล้านคนหนึ่ง เป็นคนบริจาการเงินสร้างตึกของมหาวิทยาลัยตั้งมากมายหลายแห่งติดชื่อผู้บริจาคหรือ

แต่ต้องยิงตัวตายเพราะกลัวความผิดอายขายหน้า เพราะได้เงินมาโดยไม่สุจริตมีเงินมากแต่หาความสุขไม่ได้

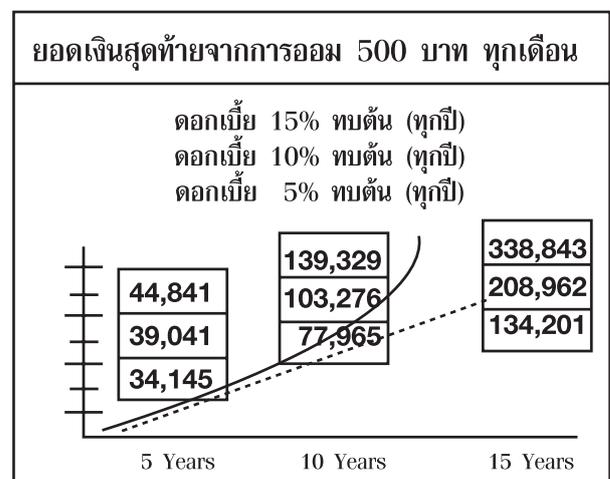
เงินนั้นสำคัญไฉน

เงินเป็น ตัวนำพา ไข่จุดหมายปลายทาง เงินเป็นเพียงสะพานเดียวไปสู่ความสุขกายและความรู้สึกมั่นคงในชีวิตเท่านั้น เป็นตัวกลางนำไปสู่ความสุข สะพานอื่นยังมี เช่น มีอาชีพดี ครอบครัวดี มีมิตรภาพดี การสร้างสะพานให้แข็งแรง มีกฎ 4 ข้อ

1. การหาเงินนั้นสำคัญ แต่การรู้จักใช้เงินนั้นสำคัญกว่า จะต้องใช้สมองตรองให้รอบคอบ
2. ทำอย่างไรให้เงินออมทำงานรับใช้ ทำให้เงินมีแขนขา (พอกพูนเหมือนจอมปลวก)
3. เงินสดคืออำนาจ เงินเชื่อไม่ใช่อำนาจ เราจะสามารถทำอะไรได้อย่างคาดไม่ถึง
4. ต้องมีอำนาจเหนือเงิน อย่าให้เงินมีอำนาจเหนือเรา พระท่านว่า การทำชั่วเหมือนก้าวเดินสู่ความมืดทีละน้อย ๆ คนอินเดียนเขียนตาที่สามไว้ที่หน้าผาก ตานี้เป็นตาของพระเจ้าที่คอยมองพฤติกรรมของเรา ให้เรามีหิริโอตตปละให้เราทำความดีตลอดเวลา

ธรรมชาติของเงิน

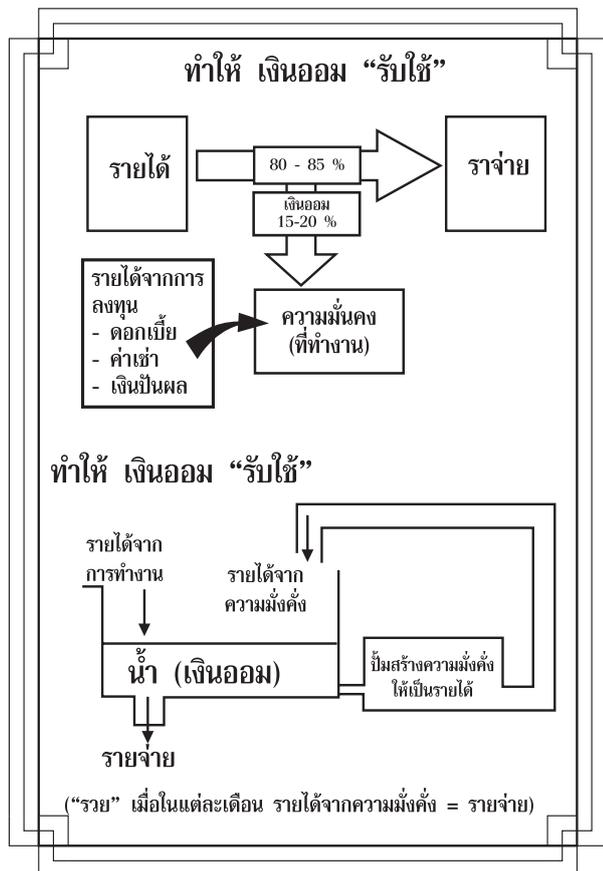
ความมหัศจรรย์ของดอกเบีย้ทบต้น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เคยพูดอยู่เสมอว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ **สิ่งอัศจรรย์ที่สุดของโลกคือดอกเบีย้ทบต้น** ถ้าสะสมเงินเดือนละ 500 บาทตลอดเวลา ผาก 5 ปี ไม่ถอน ดบ. ร้อยละ 5/ปี กลายเป็นยอดเงิน 134,201 บาท

ถ้าเอาเงินก้อนนี้ไปดาวบ้าน ก็จะสามารถมีรายได้จากค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าบ้านคือค่าบริการของการใช้บ้าน ถ้าเป็นเงินดาวจะใกล้ความเป็นเจ้าของบ้านมากยิ่งขึ้น จะได้พบความมีอิสระเสรี มีความภาคภูมิใจ อย่าลืมน้ำทะเลมาจากน้ำที่หยด หาดทรายยาวหลายร้อยไมล์ ก็มาจากทรายแต่ละเม็ด เขาจึงสอนกันว่า อย่าหมิ่นเงินน้อย อย่าคยวลาสนา อย่าเสวนาคณชั่ว อย่ามั่วอบายมุข ฯลฯ

จากผลงานวิจัยพบว่า มนุษย์ออมเงินได้ต่อเมื่อถูกบังคับ ถ้าใช้จ่ายก่อน เหลือจึงค่อยออม จะออมไม่ได้หรือออมได้ไม่สำเร็จ สหกรณ์ของเราส่วนหนึ่งใช้วิธีออมโดยบังคับ ที่ธรรมชาติสร้ง สมัยก่อนสิ้นเดือนจะมีเจ้าหนี้มาทวงเงินเต็มไปหมด แต่พอมีสหกรณ์ออมทรัพย์เดี๋ยวนี้นี้ไม่มีใครมาทวงหนี้แล้ว

เมื่อออมแล้ว ต้องทำให้เงินรับใช้เรา เมื่อมีรายได้ควรจ่ายเพียงร้อยละ 80-85 ที่เหลือร้อยละ 15-20 ให้ออมไว้ **และให้เงินออมทำงานแทนเรา** ถ้าได้เงินมาแล้วให้หมดไปก็ไม่มีอะไรเหลือ ได้มากไหลออกมากก็จะมีเหลือน้อย ถ้าไหลออกน้อยก็จะเหลือมาก

ถ้าจะซื้อรถยนต์ แทนที่จะซื้อรถราคาถูกแพง แต่ซื้อราคาที่ถูกลง เจียดเอาเงินส่วนต่างไปดาวบ้าน ผ่อนบ้าน ยอมใช้ชีวิตเป็นอยู่ต่ำกว่าฐานะ จะสามารถมีบ้านได้หลายหลัง

มีบางสหกรณ์ ปลอ่ยให้สมาชิกกู้เงินเพื่อซื้อรถยนต์แข่งกันกัน เรียกว่า รถหน้าบาน แต่ยังไม่มียานอยู่ รถยนต์เมื่อซื้อมาแล้ว ขายไม่ได้ราคาเดิม เท่ากับขาดทุนไปแล้ว แบบนี้เรียกว่า **หัวใจใหญ่กว่าสมอง** อยากได้อะไรก็อยากได้ไม่มีความคิด

ข้อคิดเรื่องเงิน เงินเป็นได้ทั้งมิตรและศัตรู เงินฝากเป็นนมหามิตร ถ้ากู้มาก็เป็นศัตรู ดอกเบี้ยงอกงาม การดำเนินชีวิตที่ดีจะต้องให้มีความพอดีระหว่างมิตรกับศัตรู อย่างไรก็ตาม เราเลือกในการใช้เงินเสมอ พึงประเมินทางเลือกและรู้จักสถานะหรือกระแสของตนเอง ก่อนตัดสินใจ ยกตัวอย่าง ถ้าซื้อรถเครื่อง ราคา 33,000 บาท ผ่อนส่ง 30 เดือน ต้องเสียดอกเบี้ย 27,000 บาท ค่าเสื่อมราคา 21,000 บาท เมื่อขายรถคันนี้ก็ไม่ได้ราคาเดิม และยังไม่รวมค่าใช้จ่าย เป็นค่าน้ำมัน ค่าสึกหรอทุกอย่างมีต้นทุนแฝงทั้งสิ้น

การออมเกิดจากการมีอำนาจเหนือเงิน คนซื้อล็อตเตอรี่มีโอกาสถูกรางวัลที่ 1 หนึ่งใน 64 ล้าน คนขายงวดละ 1,000 ใบ เป็นเวลา 20 ปี จะมีใบรางวัลที่ 1 ผ่านมือเพียง 1 ครั้ง ชายคนหนึ่งไปที่ลาสเวกัส เล่นคาสีโนจนเงินหมด ต้องนอนชมอยู่ในโรงแรม บังเอิญเก็บชิพราคา 10 เหรียญได้ 1 อัน ไปแทงคาสีโนต่อ

อ้อมดมฺนุ วิจารณ์นท์

ผู้วางรากฐานงานสหกรณ์บำรุงที่ดิน

โดย...ลุงดมฺ

ในปัจจุบันคนรุ่นหลังอาจไม่เคยได้รู้เรื่องของสหกรณ์บำรุงที่ดิน ซึ่งเป็นสหกรณ์ ที่มีบทบาทสำคัญมากในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาและบริเวณอ่างเก็บน้ำ ของกรมชลประทาน เป็นการจัด

ตั้งสหกรณ์ที่แก้ปัญหาพื้นฐานของเกษตรกรอย่างแท้จริง สหกรณ์บำรุงที่ดินเป็นสหกรณ์ภาคการเกษตรที่จัดเป็นสหกรณ์การผลิต (Production type Cooperative) เน้นไปที่การทำมาหากินเป็นหลัก เช่นเดียวกับ สหกรณ์การเกษตรในญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน ที่แม่จะก้าวหน้าไปมากแต่ก็มีได้ละเลยการผลิต ต่างจากสหกรณ์การเกษตรของไทย ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น **สหกรณ์ค้าขาย** (Mercantile Type Cooperative) ที่เน้นหาออกเบ้ย เน้นกำไรจากการขายปัจจัยการผลิต และอื่น ๆ ขอนำเสนอเรื่องราวของสหกรณ์บำรุงที่ดิน และชื่นชมผู้ขับเคลื่อนสหกรณ์บำรุงที่ดินในอดีต เพื่อให้เป็นอนุสติแก่คนรุ่นหลัง

งานสหกรณ์บำรุงที่ดิน เกิดขึ้นจากแนวความคิดที่เห็นว่ารายได้ของเกษตรกร ขึ้นอยู่กับผลผลิตจากการเพาะปลูกเป็นสำคัญ แต่การเพาะปลูกยังเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติอยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะในเรื่องน้ำ ซึ่งมักไม่ค่อยพอดี กับความต้องการของต้นข้าว คือบางปีก็มากเกินไป บางปีก็น้อยเกินไป และที่นาส่วนมากก็อาศัยน้ำฝนแต่อย่างเดียว การควบคุมน้ำให้พอดีไม่ได้ ยังผลให้เกิดการขัดข้องในเรื่องการใช้น้ำ เพราะการใช้น้ำจะเกิดผลดี ต้องอาศัยการควบคุมบังคับน้ำ การจัดสหกรณ์

บำรุงที่ดินจึงมีจุดประสงค์ขั้นแรกในการจัดน้ำมาทำให้ใช้ในการเพาะปลูก ควบคุมน้ำให้ปริมาณพอดีกับความ ต้องการของพืชและให้จัดส่งได้ตรงตามระยะเวลาที่พืช ต้องการ

กิจการบำรุงที่ดินเริ่มขึ้นครั้งแรกราว พ.ศ. ๒๔๗๘ ด้วยการจัดหาเครื่องยนต์สูบน้ำให้แก่สหกรณ์หาทุน ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในจังหวัดนครปฐม **คือสหกรณ์ศรีวิชัย ไม่จำกัดสินใช้** วิธีที่ใช้ในการจัดสหกรณ์บำรุงที่ดินแตกต่างกัน สุดแต่สภาพของท้องที่ คือ ดำเนินงานโดยวิธีประสานงานกับกรมชลประทานและวิธีดัดแปลงธรรมชาติ

วิธีร่วมมือประสานงานกับกรมชลประทาน ได้แก่การจัดตั้งสหกรณ์บำรุงที่ดินในบริเวณโครงการชลประทานของรัฐบาล เช่นที่โครงการเขื่อนเจ้าพระยาหรือโครงการอ่างเก็บน้ำทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งรัฐบาลได้ลงทุนในการสร้างระบบชลประทานให้แล้วควรให้เกษตรกรตื่นตัวปรับปรุงการอาชีพของตน ให้สอดคล้องกับการปรับปรุงของรัฐบาลด้วย เพราะงานชลประทานจะสำเร็จเกิดผลดีหรือไม่ ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือของเกษตรกรในการปรับปรุงอาชีพการเพาะปลูกของตน ให้สัมพันธ์กันด้วย เพื่อเป็นการเร่งรัดให้เกษตรกรร่วมมือ ตามแนวความคิดที่กล่าวนี้ กรมสหกรณ์ที่ดิน จึงได้รับนโยบายให้ดำเนินการรวมเกษตรกรในบริเวณที่จะได้รับประโยชน์จากการชลประทาน จัดตั้งขึ้นเป็นสมาคมสหกรณ์บำรุงที่ดิน และดำเนินงานโดยอาศัยหลักและวิธีการสหกรณ์

วิธีดัดแปลงธรรมชาติ ได้แก่การจัดตั้งสหกรณ์บำรุงที่ดิน ในบางท้องที่ที่เกษตรกรมีความเดือดร้อนเนื่องจากขาดแคลนน้ำใช้ในการเพาะปลูก แต่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่นแม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งมีสภาพเหมาะสม จะดัดแปลงนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกได้โดยไม่ต้องลงทุนสูงเกินไปและไม่ต้องใช้วิชาการพิเศษมากนัก กรมสหกรณ์ที่ดินก็จะพิจารณาดำเนินการให้ ในเมื่อเห็นว่าเกษตรกรมีความต้องการอย่างแท้จริง ที่จะช่วยกันช่วยตนเองตามวิธีการของสหกรณ์ และค่าใช้จ่ายในการดัดแปลง หรือปรับปรุงสภาพเหล่านั้น ตลอดจนการดูแลรักษา ก็อยู่ในวิสัยที่เกษตรกรผู้ได้รับประโยชน์จะ

รับภาระต่อไปได้ด้วย การดัดแปลงธรรมชาติอาจกระทำ ได้โดยการก่อสร้างทำนบ หรือคันกันน้ำเพื่อเก็บกักหรือ บังคับน้ำให้พอดีกับความต้องการ

วิธีติดตั้งเครื่องยนต์สูบน้ำ เพื่อส่งน้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง ไปยังที่นาของสมาชิก

การจัดตั้งสหกรณ์บำรุงที่ดิน ดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้.-

๑. สำรวจสภาพต่าง ๆ

(๑) สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมทั้งอำเภอ ลักษณะพื้นที่ สภาพดินฟ้าอากาศ น้ำ และสภาพ เศรษฐกิจและสังคมทั่วไป

(๒) สำรวจภาวะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ใน บริเวณที่จะจัดตั้ง อำนาจการผลิตของพื้นดิน ขนาด และชนิดของฟาร์ม รายได้รายจ่ายของครอบครัว และ ลักษณะการขยายการทำกินเป็นต้น

(๓) สำรวจสภาพพื้นที่ ที่จะจัดสหกรณ์ เช่น การสำรวจระดับพื้นที่ การสำรวจรอบ และการทำแผนที่ รายแปลงเพื่อให้รู้จำนวนที่ดินที่ครอบครอง

๒. อบรมเผยแพร่วิธีการสหกรณ์ ให้เกษตรกร เข้าใจวิธีดำเนินงานแบบสหกรณ์

๓. สอบสวน รวบรวมเกษตรกร

สิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้จัดตั้งจะต้องนำมาพิจารณาคือ.-

ความต้องการของสมาชิก ที่ประสงค์จะได้รับการบำบัด โดยวิธีการสหกรณ์นั้นมีประการใดบ้าง และการดำเนินการเพื่อบำบัดความต้องการนั้นๆ จะต้องปรับปรุงสภาพ ต่างๆด้วยหรือไม่ เช่น ถ้าจะส่งเสริมให้ปลูกพืชเพิ่มขึ้นอีก จะประสบปัญหาเรื่องการใช้ปุ๋ย จะต้องช่วยเรื่องทุน เรื่อง การตลาดด้วยหรือไม่

- ในการบำบัดความเดือดร้อนนั้น สภาพ ธรรมชาติมีลักษณะเกื้อกูล หรือเป็นอุปสรรค เช่น แหล่งน้ำ ระดับพื้นที่ ความลาดเท ปริมาณน้ำฝน และ คุณภาพดินเป็นต้น

- การดัดแปลงหรือเสริมแต่งธรรมชาติ จะต้อง จัดทำอะไรมบ้าง จะต้องใช้เงิน ใช้แรงงาน ตลอดจนวัสดุ เป็นจำนวนเท่าใด

- เกษตรกรผู้รับประโยชน์พร้อมจะร่วมรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใดหรือไม่- ในท้องที่ นั้นมีเกษตรกร (ที่จะเป็นสมาชิก) ซึ่งสามารถจะรับ

หน้าที่จัดการธุรกิจของสหกรณ์ได้บ้างหรือไม่เพียงใด

เมื่อได้จัดตั้งเป็นสมาคมสหกรณ์แล้ว เจ้าหน้าที่ ของกรมสหกรณ์ที่ดินก็จะให้ความร่วมมือกับกรรมการ ของสหกรณ์ในการดำเนินงานให้บรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ เช่น การจัดระบบส่งน้ำ การ บุกเบิกพื้นที่เป็นต้น

การดำเนินงานของสหกรณ์บำรุงที่ดิน.-

(๑) ชักจูงส่งเสริมให้เกษตรกร จัดระบบส่งน้ำย่อย (คั่นนาควน้ำเหมือนไส้ไก่)ภายในที่ดินของตนให้สมบูรณ์

(๒) ให้มีการหารือ ตกลงกัน ในการควบคุมการ ใช้น้ำให้เกิดประโยชน์แก่การ เพาะปลูก

(๓) ให้มีการส่งเสริมการปลูกพืชชนิดใหม่ และ ให้เกษตรกรรู้จักการใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชพร้อม กันไปด้วย

(๔) ให้สหกรณ์เป็นแหล่งที่จะให้สมาชิกกู้ยืม เพื่อ นำไปลงทุนปรับปรุงอาชีพให้สัมพันธ์กับการส่งเสริมตาม ที่กล่าวข้างต้น

ลักษณะของสหกรณ์บำรุงที่ดิน.-

๑. เป็นสหกรณ์ระดับตำบล แคนดำเนินงานของ สหกรณ์อยู่ในตำบลเดียวกัน

๒. เป็นสหกรณ์ของผู้ผลิต สมาชิกของสหกรณ์ มีอาชีพในการทำนาเป็นหลัก

๓. ที่ดินทำกินของสมาชิกอยู่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน

๔. สมาชิกมีบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านและตำบลเดียวกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน รู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี

๕. สมาชิกมีอาชีพอย่างเดียวกัน มีความต้องการ อย่างเดียวกัน และมีปัญหาอย่างเดียวกัน

๖. สมาชิก ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการร่วมมือกันอย่างดียิ่ง

สหกรณ์บำรุงที่ดิน เป็นสหกรณ์ ชนิด จำกัด (จำกัด
สินใช้) สมาชิกถือหุ้นตามสัดส่วนที่ดินที่ถือครอง ไร่ละ
๑ หุ้นๆ ละ ๑๐๐ บาท

ได้มีการควบสหกรณ์ คือ สหกรณ์หาทุน สหกรณ์
เครดิตเพื่อผลิตกรรม และสหกรณ์บำรุงที่ดิน เป็น
สหกรณ์การเกษตร ระดับอำเภอ ได้กำหนดประเภท
สหกรณ์เป็น ๖ ประเภท สหกรณ์บำรุงที่ดินจึงอยู่ใน
ประเภทสหกรณ์การเกษตร อยู่ในความดูแลของกอง
สหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์

ปัจจุบันการจัดตั้งสหกรณ์บำรุงที่ดินได้
เปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ เมื่อมีการควบ
สหกรณ์บำรุงที่ดินเข้าเป็นสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ
สหกรณ์บำรุงที่ดินก็ถูกแปรสภาพเป็น ธุรกิจหนึ่งของ
สหกรณ์การเกษตร คือธุรกิจการผลิต

แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายผู้บริหารสหกรณ์และเจ้า
หน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ไม่ได้นำเอาวิธีการสหกรณ์บำรุง
ที่ดินมาประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจการผลิตของ
สหกรณ์การเกษตร ทำให้ธุรกิจการผลิตของสหกรณ์ ไม่
เข้มแข็งเท่าที่ควร

ผู้ที่วางรากฐานงานสหกรณ์บำรุงที่ดิน คือ ท่านมณู
วิริยานนท์ อดีตอธิบดีกรมสหกรณ์ที่ดิน กระทรวง
พัฒนาการแห่งชาติ ท่านมณู เป็นผู้ส่งเสริมและพัฒนา
งานสหกรณ์บำรุงที่ดิน จนแพร่ขยายไปอย่างกว้าง
ขวาง มีสำนักงานของราชการผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริม
มีงานช่างสนับสนุน มีอุปกรณ์การปฏิบัติงานและงบประมาณอย่างพอเพียง เมื่อเทียบกับงานส่งเสริม
สหกรณ์รูปอื่น (ผู้เขียนเองก็เติบโตมาจากงานสหกรณ์
บำรุงที่ดิน เริ่มรับราชการครั้งแรก ที่กรมสหกรณ์ที่ดิน
งานแรกที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติก็คืองานสหกรณ์
บำรุงที่ดิน ผู้เขียนและคณะได้รับมอบหมายให้ไปจัดตั้ง
สหกรณ์บำรุงที่ดิน ในเขตโครงการชลประทาน เขื่อน
เจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท ทำให้ได้เรียนรู้งานสหกรณ์

จากปรมาจารย์ งานสหกรณ์บำรุงที่ดินหลายท่าน ตั้งแต่
การจัดตั้ง การควบคุมและการส่งเสริมสหกรณ์)

ท่านมณู เป็นชาวจังหวัดนครราชสีมา เกิดเมื่อวันที่
๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๓ (ณ วันนี้อายุท่านก็ครบ 100 ปี
พอดี) ท่านจบการศึกษาชั้นมัธยมจากโรงเรียนสวน
กุหลาบวิทยาลัย และจบธรรมศาสตร์บัณฑิตจากมหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านมณู เริ่มเข้ารับราชการ ในปี พ.ศ.
๒๔๗๖ ตั้งแต่เป็น เสมียนพนักงาน ในกรมสหกรณ์
หัวหน้ากองสหกรณ์บำรุงที่ดิน กรมสหกรณ์ที่ดิน และ
ตำแหน่งอธิบดี กรมสหกรณ์ที่ดิน กระทรวงพัฒนาการ
แห่งชาติ

ท่านมณู วิริยานนท์ ผู้วางรากฐานงานสหกรณ์
บำรุงที่ดิน (ในสมัยนั้นเราเชื่อกันว่า ท่านเป็นเจ้าของ
สหกรณ์บำรุงที่ดิน) ท่านเกษียณอายุราชการ ในปี
๒๕๑๓ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีเยี่ยม

แม้จะเกษียณอายุราชการไปแล้ว ท่านก็ยังมี
ความผูกพันและติดตามงานสหกรณ์ตลอดมา ท่าน
เขียนบทความเกี่ยวกับสหกรณ์เสนอ กรมส่งเสริม
สหกรณ์หลายเรื่อง แทบไม่น่าเชื่อว่า ผู้อาวุโสระดับนี้จะ
มีความคิดเห็นที่ทันสมัย และเป็นประโยชน์

ท่านได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการอันสงบ เมื่อ วันที่
๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ สิริรวมอายุได้ ๙๘ ปี
ทิ้งผลงานพัฒนารากฐานของอาชีพเกษตรกร ที่
สำคัญ ในรูปแบบสหกรณ์บำรุงที่ดิน ไว้ให้คนรุ่นหลัง
ได้ศึกษาและเดินตาม

ขอยกย่องให้ท่านเป็นบรรพชนสหกรณ์ไทย

*****

กรุณาส่ง

สิ่งตีพิมพ์

ชมรมข้าราชการบำนาญ กรมส่งเสริมสหกรณ์

20 ถนนพิชัย เขตดุสิต กทม. 10300

* มีชีวิต มีหัตถ์ ต้องมีชีวิต
สองนั้นจะดี ต้องมี ธรรมราชา

ชาติวิไล นันต้องมี ศรีศาสนง
เป็นหัวหน้า เป็นตัวอย่าง ทุกทางไป

* ประเทศชาติ เหมือนร่างกาย ให้คิดดู
กาลนานนี้ เหมือนใจ ฝ่ายนามกาย

ไม่มีกาย ใจจะอยู่ อย่างไม่ได้
ไม่มีใจ ก็เหมือนตาย ซากกายนอน

* มหุทธจริย เหมือนสติ และปัญญา
ร่วมกันไป คล้ายกับงาน สหกรณ์

ที่ปัญญา กายและใจ ให้เป็นสมร
ไม่ม้วยมรณ์ ไทยเจริญ เกินเปรียบเคย

“หลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ”

จากหนังสือพระมหาราชผู้ปกครองแผ่นดินโดยธรรม โดยพระภิกษุปรัชญา อภิวิไล

ข่าวสารข้าราชการบำนาญ กสส.

- เจ้าของ** : ชมรมข้าราชการบำนาญ กรมส่งเสริมสหกรณ์
- ที่ปรึกษา** : นายเสถียม มาหมื่นไวย, นายเชิญ บำรุงวงศ์, นายประกอบ ภูท่าชัย
- คณะผู้จัดทำ** : ร.ต.สอาด แก้วเกษ, คุณคำรงค์ ปั้นประณต, คุณณรงค์ ชัยมงคล
คุณสุกใส ทูมมณี, คุณวรรณิ รัตนวราหะ, คุณสุภา แจ่มจันทร์, คุณนภาพร ชัยวัฒน์
- วัตถุประสงค์** : เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของชมรม และให้ข้อความรู้แก่สมาชิก
- สำนักงาน** : 20 ถนนพิชัย เขตดุสิต กทม. 10300
(โทร. 02 972 5724, 02 888 6887, 02 530 4746)